

Хөдөө аж ахуйн салбарын зээл,
тусламжийн хөрөнгийн ашиглалт, үр
өгөөж

ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН ЗЭЭЛ,
ТУСЛАМЖИЙН ХӨРӨНГИЙН АШИГЛАЛТ, ҮР
ӨГӨӨЖ

АУДИТЫН ТАЙЛАНГААС

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ГАДААД ЗЭЭЛ, ТУСЛАМЖИЙН ХӨРӨНГӨӨР ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРТ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ ТӨСӨЛ, ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТЭД ҮР НӨЛӨӨ БҮХИЙ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ ХИЙГДЭЭГҮЙ, ҮР ДҮНГ ТООЦООГҮЙ БАЙНА.

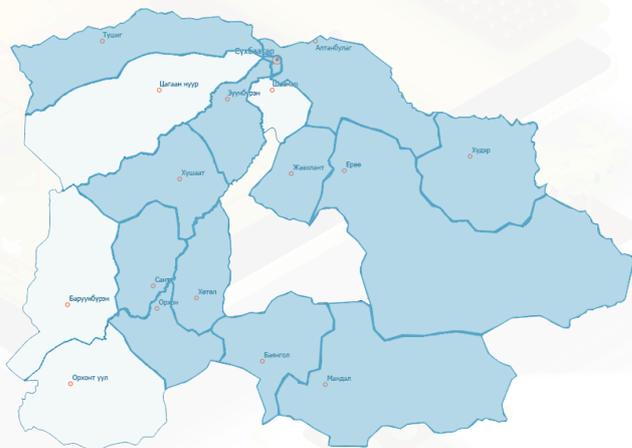
Сэлэнгэ аймгийн хэмжээгээр /2016-2022 оны байдлаар/ Монгол улсын засгийн газрын түншлэгч орон, олон улсын байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлж буй зээл, тусламжийн хөрөнгөөр 12,068.1 сая төгрөгийн, 374.5 мянган еврогийн санхүүжилттэй 6 төслийн 30 төсөл, арга хэмжээ хэрэгжиж байна.

2016-2022 онд гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр санхүүжсэн зээл, тусламжийн мэдээлэл

Зээл, тусламжийн нэр	Мөнгөн дүн	
	Сая төгрөг	Мянган евро
Зээлийн батлан даалтын тогтолцоог дэмжих замаар эдийн засгийг төрөлжүүлж, ажлын байрыг бий болгох төсөл	1,600.0	-
Хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн хөгжлийн төслийн Нэмэлт санхүүжилт	2,000.0	-
Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй	5,871.4	-
Хоршоолсон хэлбэрээр ногооны аж ахуй эрхлэх замаар өрхийн амьжиргааг сайжруулах төсөл	1,046.7	-
Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих байгаль орчныг хамгаалах 2 үе шаттай төсөл	1,550.0	-
Трактор, хөдөө аж ахуйн техник, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх төсөл	-	374.5
Дүн	12,068.1	374.5

2016-2022 онд гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр санхүүжсэн төсөл, арга хэмжээний байршил

Сумын нэр	Хэрэгжиж буй төслийн тоо
Алтанбулаг	2
Баянгол	2
Ерөө	4
Жавхлант	1
Зүүнбүрэн	1
Мандал	1
Орхон сум	7
Сайхан	2
Сант	1
Сүхбаатар	3
Түшиг	1
Хушаат	2
Хүдэр	3
Нийт	30

1

ХӨДӨӨ АЖ ЗЭЭЛИЙН ҮР ДҮНД БИЙ БОЛСОН ЗАРИМ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ЭРГЭН ТӨЛӨЛТИЙН ХУГАЦАА ДУУСААГҮЙ БАЙХАД ХУДАЛДАН БОРЛУУЛСАН БАЙНА.

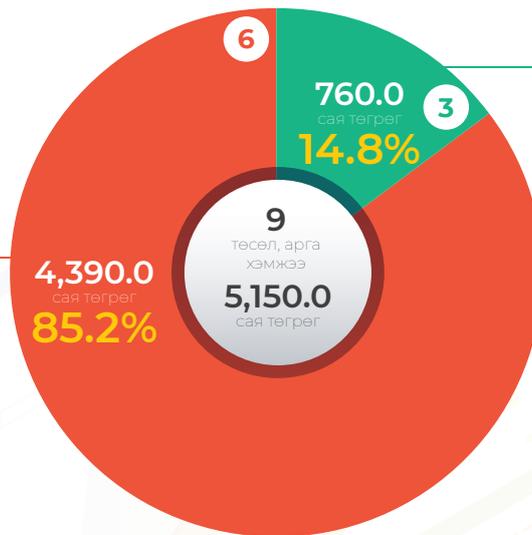
“Зээлийн батлан даалтын системийг бүрдүүлэх замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ажлын байрыг бий болгох төсөл”, “Хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн хөгжлийн төслийн нэмэлт санхүүжилт”, “Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих байгаль орчныг хамгаалах 2 үе шаттай төсөл”-ийн хөрөнгөөр арилжааны банкаар дамжуулан **9** аж ахуйн нэгжид **5,150.0** сая төгрөгийн зээл олгосон байна.

Төлөлт хэвийн

“Зээлийн батлан даалтын системийг бүрдүүлэх замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ажлын байрыг бий болгох” **840.0** сая төгрөгийн **1** төсөл, арга хэмжээ

“Хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн хөгжлийн төслийн нэмэлт санхүүжилт” төслийн **2,000.0** сая төгрөгийн **2** төсөл, арга хэмжээ

“Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих байгаль орчныг хамгаалах 2 үе шаттай төсөл” төслийн **1,550.0** сая төгрөгийн **3** төсөл, арга хэмжээ

Бүрэн төлөгдсөн

“Зээлийн батлан даалтын системийг бүрдүүлэх замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэх ажлын байрыг бий болгох” төслийн **760.0** сая төгрөгийн **3** төсөл, арга хэмжээ.

Бүгд Найрамдах Беларусь Улсын Засгийн Газрын санхүүжилтээр хэрэгжиж буй “Трактор, хөдөө аж ахуйн техник, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх төсөл”-ийн хөрөнгөөр ХААДС-аар дамжуулан **19** иргэн, аж ахуйн нэгжид **541.5** мянган еврогийн трактор, тоног төхөөрөмж зээлээр олгосноос 2022 онд иргэн, аж ахуйн нэгжүүд **103.8** мянган еврог төлөхөөс **87.3** мянган еврог төлсөн бол доор дурдсан **2** иргэн **16.5** мянган еврогийн зээлийн төлбөрийг графикайн дагуу гүйцэтгээгүй байна

ТРАКТОР

ОЛГОСОН ЗЭЭЛ

ТӨЛӨГДӨӨГҮЙ ЗЭЭЛ

Зээлийн хөрөнгөөр санхүүжсэн ТАХ-ний ашиглалтыг газар дээр нь тулган баталгаажуулахад авсан зээлийг иргэн, аж ахуйн нэгжүүд зориулалтын дагуу ашигласан байна. Харин “Зээлийн батлан даалтын системийг бүрдүүлэх замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ажлын байрыг бий болгох төсөл”-ийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлсэн дараах **2** төсөл, арга хэмжээний үр дүнд бий болсон хөрөнгө оруулалтын ажлыг зээлийн эргэн төлөлтийн хугацаа дуусаагүй байхад **худалдан борлуулсан** байна

2

ХАНДИВЛАГЧ ОРОН, ОЛОН УЛСЫН БАЙГУУЛЛАГААС АВСАН ТУСЛАМЖИЙН ХӨРӨНГИЙГ ЗОРИУЛАЛТ БУСААР ЗАРЦУУЛСАН БАЙНА.

Азийн хөгжлийн банкны буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр тус аймгийн Ерөө суманд **1,046.7** сая төгрөгийн “Хоршоолсон хэлбэрээр ногооны аж ахуй эрхлэх замаар өрхийн амьжиргааг сайжруулах төсөл”-ийг хэрэгжүүлж байна.

Дээрх төсөл хэрэгжиж дуусаагүй, санхүүжилтийг төслийн хаалтын хугацаанд бүрэн олгож, санхүүжүүлэх боломжгүй нөхцөл байдал үүссэн учир төслийн хэрэгжих хугацааг сунгасан байна. Аудитын явцад тусламжийн хүрээнд бий болсон хөрөнгө оруулалтыг бүртгэл, тайланд бүртгэж, тайлагнаагүй, төслийн санхүүжилтийг хувийн дансаар зарцуулсан, **19.7** сая төгрөгийг зориулалт бусаар зарцуулсан, зэрэг зөрчил илэрсэн байна.

3

ЗЭЭЛ, ТУСЛАМЖИЙН ХӨРӨНГИЙН АШИГЛАЛТАД ТАВИХ ХЯНАЛТЫН ТОГТОЛЦОО БҮРДСЭН БОЛОВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА.

Гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр ХАА-н салбарт хэрэгжүүлж буй төслүүдийн хэрэгжилтэд төсөл хэрэгжүүлэх нэгжүүдээс тухай бүр дүн шинжилгээ хийж, үр дүнг тооцож байна. Харин ХХААХҮЯ-наас хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийсэн эсэхийг тус яамны цахим хуудаснаас тулган шалгаж, үнэлэхэд дараах байдалтай байна

Төслийн нэр	Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ			
	2019	2020	2021	2022
Зээлийн батлан даалтын тогтолцоог дэмжих замаар эдийн засгийг төрөлжүүлж, ажлын байрыг бий болгох төсөл	-	-	Үгүй	Үгүй
Хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн хөгжлийн төслийн Нэмэлт санхүүжилт	Үгүй	Үгүй	Үгүй	Үгүй
Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй	Үгүй	86.5	97.5	94.0
Хоршоолсон хэлбэрээр ногооны аж ахуй эрхлэх замаар өрхийн амьжиргааг сайжруулах төсөл	-	80.2	85.5	48.0
Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих байгаль орчныг хамгаалах 2 үе шаттай төсөл	91.8	86.7	86.0	Үгүй
Трактор, хөдөө аж ахуйн техник, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх төсөл	86.7	70.0	74.0	82.9

Гадаад улс, олон улсын байгууллагын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй төсөл, арга хэмжээнд үр дүнд суурилсан хяналт, шалгалт-үнэлгээ хийх зорилгоор “Удирдлагын мэдээллийн систем”-ийг нэвтрүүлсэн боловч мэдээллийн санг бүрэн хөтөлж хэвшээгүй байна

■ ДҮГНЭЛТ

Зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй төсөл, арга хэмжээнүүд нь хөдөө аж ахуйн салбарын хөгжлийн бодлоготой нийцэж байна,

Хөдөө аж ахуйг дэмжих сангаар дамжуулан зээлээр худалдсан трактор, тоног төхөөрөмжийн хуваарьт төлбөр бүрэн төвлөрөөгүй байна,

Хөдөө аж зээлийн үр дүнд бий болсон зарим хөрөнгө оруулалтыг эргэн төлөлтийн хугацаа дуусаагүй байхад худалдан борлуулсан байна,

Хандивлагч орон, олон улсын байгууллагаас авсан тусламжийн хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулсан байна,

Зээл тусламжийн хөрөнгийг хувийн харилцах дансаар дамжуулан, зарцуулсан байна,

Тусламжийн хөрөнгөөр хийгдсэн хөрөнгө оруулалтын ажлууд чанарын шаардлага хангахгүй байгаа учир зориулалтын дагуу ашиглах боломжгүй байдалд хүрч зорилго, зорилтоо бүрэн хангаж чадаагүй байна,

ХЗээл, тусламжийн хөрөнгийн олголт, хэрэгжилт, ашиглалтад үр нөлөө бүхий хяналт-шалгалт хийгдээгүй байна,

Удирдлагын мэдээллийн системд мэдээллийг бүрэн хөтөлж хэвшээгүй байна,

Гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж буй төсөл, хөтөлбөрүүдийн талаар аймаг, орон нутаг ямар ч мэдээлэлгүй байгаа нь хэрэгжилтэд хяналт тавих, үр дүнг үнэлэх боломжгүй байдалд хүргэж байна

■ ЗӨВЛӨМЖ

Аймгийн ИТХ-ын дарга Б.Нарантуяа-д:

- Өрийн удирдлагын хууль тогтоомжийн биелэлтийг хангаж, зээл тусламжаар хэрэгжүүлж буй төсөл, хөтөлбөрт хяналт тавих
- Зээллэгийн хөрөнгөөр санхүүжиж байгаа төсөл, арга хэмжээний үр дүнг төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн хамт хэлэлцэх, хэрэгжилттэй холбогдуулан чиглэл өгөх

Аймгийн Засаг дарга Н.Лхагвадорж-д:

- Зээллэгийн хөрөнгөөр хэрэгжиж байгаа төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангах ажлыг зохион байгуулах, үйл ажиллагаанд хяналт тавих

Аймгийн ХХААГ-ын дарга Б.Мөнхтөр-д:

- Зээл, тусламжийн хөрөнгийн эх үүсвэрээр хөдөө аж ахуйн салбарын төсөл хэрэгжүүлэх нэгжүүдтэй хамтран ажиллаж, мэдээлэл солилцох, төслийн үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж байх.